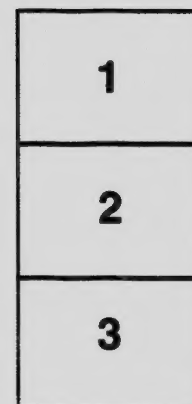
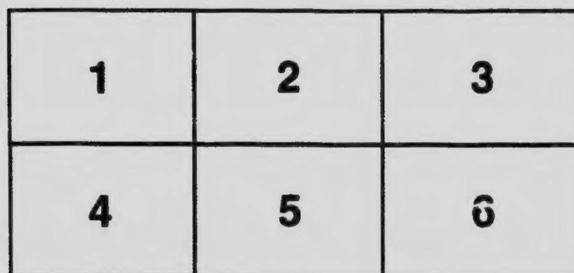
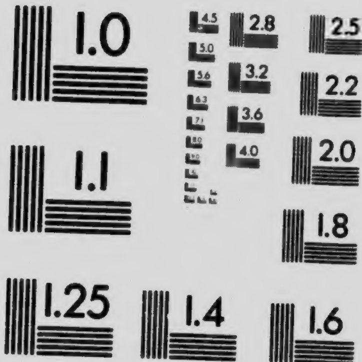

1
2
3

1
2
3

1
2
3
4
5
6

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART

(ANSI and ISO TEST CHART No. 2)

ВИДАВНИЦТВО „ЧЕРВОНИЙ ПРАПОР“

ПАВЛО КРАТ

Візита „Червоної Дружини“

ОБРАЗ З РЕВОЛЮЦІЙНИХ РОЗРУХІВ НА ПОЛТАВЩИНІ В ЛІТІ 1906 року

Накладом М. Губицкого
1912.
Виннiпег, Канада.
З Рускої Друкарнї Я. Н. Крета Вінніпег.

ГОЛОВНИЙ СКЛАД ВИДАВНИЦТВА 425 ALFRED AVE. WINNIPEG, MAN.

LIMO DRUG Co

SUCCESSORS TO ROGERS THE CHEMIST

803 Main St.

WINNIPEG. — MAN.

Дорогі Краяни!

Богато приходить ся нашому братови бідувати в Канаді, не знаючи англійської мови. Особливо хорому, котрого всілякі лихі люди лиш хочуть ошахрувати, а не помочи.

Наша довголітня практика в Европі і Америці, наш сталий зріст людей, переконав нас, що слава э правдива, а пізнянэ нашого імени рчаэ каждому, що ліки під тим іменем э ті, добрі і нефальшовані.

Тому в всіляких випадках хороби пишіть до нас по пораду, а ми маэмо найліпших докторів і найліпші медицини: будьте певні, що будете задоволені.

Коли будете у Вінніпегу заходіте до нас.

Пишіть по наш ВЕЛИКИЙ КАТАЛЬОГ, висилаэмо даром.

Опишіть нам вашу хоробу, а ми вам вишлемо потрібні вам медицини, зроблені під доглядом найліпшого доктора і химіка.

Медицини висилаэмо поштою, або експресом і С. О. Д. (за посліплатою).

LIMO DRUG Co.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

Хто хоче дізнатись, як люди богатіють і в короткім часі роблять тисячі і мілiони долярів, а також хто хоче дізнати ся, як стати независимим чоловіком, забезпечити себе і свою родину від нужди на ціле житє, хай читає одну з найлучших газет в Канаді на рідній мові

„РОБОЧИЙ НАРОД“

Також, хто інтересуєсь долею Мир. Січинського, чи аз тую газету, довідаєсь про все його житє НА ВОЛІ. Гроші висилайте на адресу:

„ROBOTCHYJ NAROD“

BOX 3542, STA. B. ◆◆ WINNIPEG, MAN.

Предплата на рік 1.50. *Півріk 75 ц.*

Павло Крат.

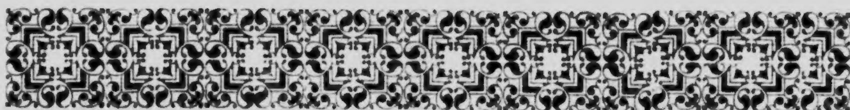
„Візита Червоної Дружини."

Панам.

Схаменіть ся, будьте люде,
Бо лихо вам буде:
Розкують ся незабаром
Заковані люде!
Настане день, заговоре
І Дніпро і гори,
І потече сторіками
Кров у синє море
Дітей ваших!
Та не буде кому ратувати,
Відцурає ть ся брат брата
І дитини мати.
І дим хмарою заступить
Сонце перед вами
І навіки проклинетесь
Своїми синами!

Т. Шевченко.

Наша ватра палала. Велитенські її язики били під чорне небо. Широкий, всіяний дрібним пісочком берег, білі пальмові ліси, що збіглись до озера безкраєю громадою, простора затока, і мляве колиханє хвиль — сонне диханє Виннінегського озера — все осьвічувала наша величезна ватра, складана з цілих смерекових колод, що вокинуло під час хуртовини озеро. А навкруги та вічна канадийська тиша, тиша пустелі. Темна ніч, і міріяди комарів гудуть над головами.

Нас четверо „вільних робітників" силують ся заснути на зимнім піску коло огнища.

Геть,там сотки миль на полудне лишили-сь Винніпеґ і „культура," навкруги нас дика країна, якою знайшов її ще Картьє...

У Винніпеґу страйколоми розбили в С. Р. R. Co. майстернях страйк, нас повигонили за те, що ми наважились збунтувати-сь, проти канадийського бога отця „Сіпіара," от і волочимось по нетрах „свобідні як олені", ніхто нам не забороняє голодувати, бідувати, а навіть і поздихати з голоду.

— „Ні, не заснемо!" підвів ся Каран: „накладаймо більший огонь".

І ми стягаємо 20 футові колоди і вержемо в полумя — мов стодола горить.

Знов полягали...

А Каран сів і обіймив коліна руками, і його великі, блискучі очі втопились туди в пітьму, де чорна поверхня озера злила ся з темрявою неба.

— „Там Росія!.." зітхнув:

,,Ні, ми у Росії не далиб так скебам розбити справу! кровю і руїнами, покутував би ворог!.. А формани та баси зазналиб де раки зимують!...

Ми мовчки згодили-сь.

— ,,Ех, а було колись!.." усьміхнув ся Каран.

— ,,Що? спитав-сь хтось.

— ,,Що?.. перепитавсь. от слухайте..." і дивлючись замріяними очима в далечінь, він почав малювати в нашій уяві образи з далекої батьківщини.

— ,,Літо 1906 року. Революція розбита. Скрізь від Варшави в далекий Сибір працюють шибениці. Сотки тисяч братів гниють в царській неволі. А зійшовше сонечко що-ранку лякаєть ся окровавлених розстрілених трупів, тих жовтих, сполотнілих трупів.

Дідичі-поміщик, які ще минувшої зими на-вколюшках цілували наші ноги. житя благаючи — тепер оскаженілі на чолі козацьких сотень та стражницьких банд огнем і мечем привертають збунтованих мужиків під свої колінка.

Кождий панський двір став фортецею з гарматами, кулеметами і козаками.

Богато нашого брата згинуло, богато в неволі, а ще більше зрадило і порозбігалось зпід червоної корогви...

Вовком, ночами по-за царинами, лугами та берега-

ми хожу по Вкраїні, здибаю-сь з тими, що ще на волї, і пече нас коло серця:

— Невже усе пропало? Невже народ, та сила безмежна, невже не ворухнеть ся, не струсить з собе могутньою рукою усю ту налиплу команию?

— „Зелене широколисте гіля яворів, білі пахучі кетяги окацій, жовті головки куkіль-баби, теплий пестячий дух весни і оксамитові килими високих трав.

Морем золотого проміня заляло майське раншне сонечко Ботанічний Садок, і дзвін з соток церков бренить над Київом.

— „Знаэш, на радощах, що я сеї весни кінчу гімназію, мама робить 28-го червня у нас в селі баль. Буде шляхта з трьох повітів. А ти будеш? будеш?“ обійнявши за шию, зазираэ менї в очі Наталочка.

Ми сидемо на траві оточені з усїх боків рясними кущами барбарису, і окрім бога нас ніхто не бачить.

— „Ти все забуваэш, хто я тепер такий...

— „Ой! мовчи... Я все не можу собі уявити — тебе такого хорошого, такого доброго, тебе можуть узяти і повісити?!.

Її карі очі налили-сь слізьми, і вона припала менї на груди.

Здорове тїло її не знало біди, душа не знала горя — і навіщо ж ти з'вязуэш ся зі мною, на котрого полюють царські посіпаки, мов за вовком. з котрим і бачити-сь можеш тільки межи кущами...

— „Ну, не сумуй, Наталочко, я теж буду у тебе на балю.“

— „Ні! Ні!..“ стріпнулась вона:

— „Ні, ради бога, не приходи!.. тебе вони зрадять! Вони так тебе ненавидять, так проклинають..“

— „А ти нащо мене любиш? коли збунтований народ повстане, він відбере і твої маэтки“.

— „Ой, колиб швидче та хвиля, я-б уже більше не боялась за тебе, мій эдиний маэтку!..“

Акації були такі пахучі;

Майське сонечко — таке ясне:

А устонька дівочі — такі солодкі!..

— „Широко котить Дніпро свої сині води, підмиваэ Каневські гори, доплива до Шевченкової могили, будить старого Кобзаря:

— „Вставай, брате! Виросли чайчини сиротята, розвязали ся руки, вражою злою кровію ось-ось зачервоніэ уся Україна!“

На дикім пісковім острові в зелених лозах та шелюгах зійшла ся „червона дружина“.

В сіраках і в сорочках, босі і в чобоятх, в шапках, а ті і простоволосі; озброэні, хто чим спроміг ся: в дубельтівки, револьвери, солдатські рушниці, а хто і без нічого. Вчать ся воякої муштри. Силу горують на силу.

З замученого, заголоднілого села вони зійшлись, мов з хреста зняті. Ось вберуть ся вони в силу, зміцнять дух свій, а тоді, панове-дідичі, мужицький заваляний гноэм чобітростопчить вашу наперфумовану

культуру! Ви, теперішні напів-боги, під ножами спокутуэте гріхи свої і дідів ваших поганих!

Муштра скінчилась.

Посідали на човни. Вдарили веслами по прозорій блакеті Дніпровій, перлами-діямантами приснула з під них вода під золотим проміням веселого сонечка. З Низу біжить паровець. Розпустили червоні прапори на щоглах, і два десятки галяр, мов сполошений табун лебедів, полетіли по кришталевих хвилях.

„Годї терпіти! Годї стогнати!
Годї панам догаджати!...“

гримнуло з соток уст, і розкотилось по Дніпрових горах.

Здивовані пасажирі дивлять ся з паровня і не розуміють що сталось.

Уже на вишнях мов кровію поналивались червоні ягоди; жовтаві грушки обсипали струнку грушу, засиніли сливи, рожевими личками усьміхають ся яблука, а великі круглі кавуни вигрівають свої зеленї боки на сонцї межи золотими динями і високими соняшниками. Тополї шумлять над шляхом. Ранним ранком Дніпро мінить ся, мов веселкою, всїма кольорами дорогих опалів, і біла чайка скиглить над берегами.

Високі по шию жита вже заколосились по Вкраїнї, вже й пожовкли, вже й жнива недалеко...

Срібний місяць зійшов над горами, білим маревом перетяв Дніпро, чорніють ліси на горах, а геть на тім боцї, на степах поблискують огники десь по хатах. Пахощами материнки, васильків та щебрецю накаджена віковічна церква природи.

Лежу на горах. Тихо, тихо навколо. Молочавий шлях перебіг небо легонькою мов павутинэ наміткою; зорі блищать; одні такі малесенькі, що ледви їх видно... І там э безкраї сьвіти, такіж землі і сонця... От іще яка дурниця в голову лїзе! Іще пічнеш викладати собі космольоґію?!

Ой, одубій, дурна голово! Дай відпочити!..

— ,,Відпочинеш, як поволочуть тебе поліцаї за ноги з під шибиниці до ями з вапном'', глузуэ розум...

Там, на тім боцї за степами, там моя мама. Чому я не можу прийти до неї? Вона сидить тепер і плаче. Я-б прийшов і поклав би їй на коліна свою змучену голову, розказав би їй, як мене мучать люде, не дають менї місця на просторій землі...

І ввижаэть ся менї її змучене лице тугою за пропащим сином...

Ой, геть, думи, не мордуйте!..

А це чий образ встаэ перед очима? Карі великі очі, русяві важкі коси кинуті через плечі на груди... та це тиж, Наталочко!? А тобі чого треба? Чого ти прийшла мене мордувати?! Я не пара тобі!.. Ось за три днї мама зробить тобі баль, позїзлять ся панычі з трьох повітів, будь певна, що якомусь подобаэть ся, як не ти, то твій маэток, — не будеш ходити без пари.

Та панська погань візьме твою Наталочку, і ті уста, що колись тебе цілували, буде цілувати панське цуциня, руки якого вбрані в мужицьку сьвяту кров!..

Ех, ти, соціялїсте! за щастэ цілого сьвіту розпинаэш ся, а рідного батька — матирі бачити тобі не дають, кохаду дївчину відбирають!..

Мовчи, скарго погана! не торкай! Розваж, розуме: ну коли-б справді я взяв Наталочку, покорив ся цареві, а тоді що? Мусів би товаришувати з панським га-

дэм, йти проти народа... Не велике щастэ! Хай бере Наталочку, який хоч панич!..

Але, як вона солодко цілуэ, які в неї мнягкі, оксамитові груди...

Боже! забери мене з цього сьвіту!

Місяць уже давно сховав ся за лїсами. Уже Віз повернув ся на небі вниз війэм, незабаром заблагословить ся на сьвіт.

Високий хрест біліэ на могилі Шевченка, чорніють навкруги низенькі дерева, а зза них чорною галкою там тисячі футів в низу виблискуэ Дніпро.

Дід готуэ нам коло хати на огнищу снідань, щоб могли його онуки знов до схід сонця поховатись по лїсах

— „За три дни в селі Х—ках, у пані С—ої буде великий баль, з'їдеть ся паньство з усїх уєюдів," кажу я до товаришів, що сидять попід Тарасовою могилою.

— „Слухайте, товариші ви усї такі на язиках завзяті, усї тільки вичікуэте того часу, коли станемо о... г...хо з ворогом. Але хтів би бачити, як то ви станете... От тепер маэмо нагоду. Ходїм на той баль, пожартуэмо там з панами...

Імо наварений дідом куліш і сьміэмось, як нас привитаї пені С—ка. Які кадрелї та та польки ушкваримо з панночками, які будуть наїдки та напитки. Дідові теж обіцяэмо принести одну фляшку з бенькету.

. . . Сонцо заходило, а ми вже ховались в житах на лївобережній Україні. Тільки видно було на Дніпрі діда, що гнав порожніми човнами на другий берег.

Добре спалось у високому пахучому житі. Цілий день бог тримав сонечко загорнене хмарками, аби добре спочили його діти.

У ночі вийшли на шлях. — Чіэ це жито? спитав ся хтось.

—„Пана Кочубея . . . тут э 300 десятин в однім клині . . . Кочубей маэ у дворі козаків..."

— „А ну, сьвітіть сірники, хлопці!"

Три десятки сірників блиснуло в руках; жовтенький огник побіг по сухій стеблині, лизнув сусідню, вітер обернув огнем навкруги, враз жахнуло і чорно-криваві хвилї вдарили під зоряне небо. Загуло, залопотіло. На десятки верстов засьвітилось. Огнисте море покотило на панські клуні.

— „По видному дійдемо!" сьміялась „червона дружина".

— „Одразу і пожали і помолотили; меньше панови клопоту. Хай козацькі коні на попілі випасаэ!"

Ліси були темні, ночі зоряні, шляхи неміряні.

— Не всї панські слуги собаки, э й між ними чесні люде. За три версти з села Х — ок в лісі в побережника пані С — ої у товариша Оксентія в холодку під дубами спочиваэ „червона дружина"

Тільки двоэ хлопців залїзли на кухню до пані С — ої і закрутили голови усім покоївкам та куховаркам. Такі чорнобриві та веселї хлопці. І звідки їх чорт приніс?!

. . . А на вечір ми вже знали все: що, де, як і куди. На бенкиті дідичів буде добра низка. Війська поблизу ніде не має, а у селі стоять наших „червоних" і панночка кажуть „наша".

— Гремить музика в панськім будинку; шаркотять ноги танцюючих об навощену долівку. Сьвітять усі вікна, а садок чорною хмарою обступив з трох боків панські палаци.

Часу від часу вибігають панночки з паничами прохолодитись, на веіяних пісочком стежечках попід кущами побігати.

— „Лізьте хлопці на груші чи яблуні, що кому подобаэть ся, та сидіть тихо, щоб хто не побачив нас"

Підлізли в трьох під вікна і дивимо-сь. Зо дві сотки панів, пань і панночок. Чорні сукна, шовки, камінэ і злото; аж сяэ! А он і моя Наталочка. Яка вона стала хороша . . . але яка вона весела, як усьміхаэть ся до панича Милоградського, аж на груди троха эму не припадаэ. А він же в своім селі власними руками з людей кишки нагаэм вибивав . . . О, кляте гадюче насінэ! І я тебе ще кохав!

— „Танцюйте! До гори ногами будете дригати!" шепоче коло мене Захарко.

Дванайцята година ночі, пані С — ка просить гостей вечеряти. З гоміном, розбираючи своїх дам, сунули гості до столової.

Музика грає туш.

Уже усі кучері і служба зігнані і замкнені в кухні, під усіма вікнами паньского дому стоять ,,червоні".

— ,,Господа за здоровлэ многоуважаэмой Натальи Парамоновни! підносить чарку панич Милоградський

— Ура! ... кричать паньство... і не одна чарка випала з рук непочата і червоне вино, як кров, розлило ся по килимах. Вони злякались мене, що з'явив ся в дверях, ба не мене, а мужицького сірака, що був на мені. Здивовані дідичі оніміли, лупять очі, не розуміють чого треба хамові межи ними.

— Тебѣ чего нужно? обізвав ся нарешті С — ої управитель.

— Нічого, я теж прийшов поздоровити пані, що дочекалась щастя, що її дочка доросли ...

— Это он! это он?! скрикнули пани.

— Каран! Каран! защебетіли пані та панночки.

— Ты, выродок дворянського рода! Я тебя уложу своїми руками! біжить до мене сивоголовий генерал, махаючи старими зжовтілими кулаками.

— Пане Сьронський! не налізь на оце, — приставив йому до носа бровнінга.

Пани полізли по свої револьвери.

Непереливки!

Брязнули шиби у вікнах, гримнули двері, мов хміль з бочки, всипались до покою пів сотки ,,червоних"

,,Руки до гори!" — гримить Захарко.

Відобрали в панів зброю; зблідли арістократи, пані і панночки млують, під столи падають.

— Заспокойтесь, панове, ми не прийшли вас тут одразу усіх вирізати, а хочемо тільки і від мужицької варстви поздоровити пані С — ку з тим що дочекалась такої доньки. Сідайте, сідайте за столи, нічого страш-

ного не сталось . . . Будемо далі вечеряти. Тільки трохи посуньтесь, дайте і нам пляцу!!

Заледво з револьверами коло вухів запросили панів посідати. Випустоли чару покоївок носити до столу. Музики заграли „Марсельэзу“; були якісь жидки з міста. Наталку посадили межи нами. Сьміэть ся дівчина. Весолі хлопці. Пані сльози пускають, пани мовчать понурі. Ну то вже як їм хочеть ся.

— Слухайте ви, дідичі-арістократи! Ви собі межи собою на мужиків нарікаэте, мужики нарікають на вас. А от тепер якраз добра нагода вам дворянам порозумітись з мужиками Житя ми вашого не хочемо, не хочемо і маэтку вашого. Відступіть усі землї мужицтву і стане спокій в Росії, а зговорьте ся царя скинути і заложимо демократичну републику, та отут у нас на Вкраїні залишіть нас перекручувати на москалів.

— Еге, еге! кричать весело „червоні“.

Мовчать чорні; довго мовчать!

Мовчіть хоч поніміїте, а ми: — „Хай живе република“!

— Ура! гремить в паньских покоях

Бючи кулаками об стіл, зірвав ся на ноги пан Стронський. (Не одного він кріпака загнав нагаями на той сьвіт.)

— Я ничего не боюсь! Стыдитесь вы, дворяне вы, помѣщики! До какого позора мы дожили! Хамы и измѣчники нашего рода смѣють так над нами издѣвать ся! Гдѣ ваша дворянска честъ? Пожалейте жен ваших, постыдитесь дочерей, а вы, молодые люди своих дам! Умрите тут всѣ на мѣстѣ, но не молчите! А ти измѣнник (кричить на мене) я эще увижу тебя на виселницѣ!

Мовчить шляхта! Тихо. Не [illegible] лать своэї „чести“, не маэ охоти вмирати.

— „Ні, не побачиш Карана на шибениці“! крикнув Захарко, гримнув бравнінг і куля затопилась в генеральских устах. Упав під стіл. Застогнала арістократія.

— Панове дідичі! — Ми мужики і робітники офіруємо своє житє і кров задля визволу Росії, а Вас тепер просимо поможіть хоч грішми; треба богато грошей на озброєнє. Навіть у републиці вам буде краще ніж нам, бо наша доля тільки в соціялїзмі.

Двоє „червоних“ взяли шапки, пішли по коллекту. Кривлячись, мов середа на пятницю, витягали пани свої гаманці. Зложило 2 карбованці і 3 копійки.

— „Да здравствуєт дворянство!“ крикнула глузуючи Наталочка.

— „Стрікайте! Вы, панове, даєте так як на Боже!“ обурив ся Захарко і з револьвером в руці приступив до панів. Усї гаманиці і кишені підлягли ревізії.

— „Ви куди їдете? чи далеко Вам до дому?“ питав ся коллектор: — „Вам 2 карбованці на дорогу, вам 20 копійок“... а десятки і сотки йшли в смушеву шапку.

„2132 карбованця“, проголосив Захарко

„Браво!“ крикнули „червоні“. — „Чорні“ похнюпились чисто.

— „Тепер, панове, просимо виходити зза столів і йти усї на розстріл“, обличивши гроші закомендерував панам Захарко.

Пані скрикнули, почали знов млїти. Силою вигнали їх усіх в садок; деяких вели під руки.

— „Справді ви їх вистріляєте?“ питає Наталочка, припадаючи до мого плеча.

— „Нї, тільки налякаємо“.

У садку стояла стара мурована комора з зелізними ґратами у вікнах. За кріпацтва пани С — кі мордували в ній своїх хлопів.

Тепер туди загнали усіх ясновельможних.

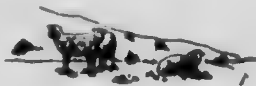
Зелізні заіржавілі ланцухи звисали зі стін, холодом і смертею віяло з льохів.

Усі навісні народові дідичі опинили-сь на ланцухах, а панича Милоградського і ще двох найбільших котолупів почіпали догори ногами на гаках серед комори.

„Оце вам за кишки та гельбухи людскі!" кричали червоні.

Паньство вмлівало.

Приперли двері і з сьміхом і гомінном вернули до покоїв. До схід сонця греміла музика. Усе село збіглось гуляти. Розчинились панські комори та клуні, льохи та повітки. Хліб, худоба і добро — все вернуло ся до тих, чиїми руками були зроблені.

— „Ну, що, дотримав свого слова, прийшов на твій баль?" пита Наталочки, цілуючи її в заплетеній білими рожами альтані.

— „Забери мене з собою, бо я одурію межи панами!" просить дівчина.

— „А навіщо ти так милувалась з Милоградським?"

— „Проти волі моєї вони псують мене. Візьми, забери мене звідси."

Сльози котили ся по її личку; осьвічені червоною загравою ранної зорі, вони здавались краплинами крови.

А над головами висів у повітрі і сьпівав, дзвонив жайворонок. Він кликав усіх людей до житя і любови

— Лови вітер в полі! Між людьми як у лїсі.

Немощна вдова з Прихорівки не мала защо найми-ти косарів. На просторих Днїпрових луках косять хлопці густі удовини трави. Виблискають на горячім сонці гартовані коси. Кинув геть крисатого бриля і вітерець розвіває русявого чуба. Його дівчина громадить високі пахучі покоси і весела пісня її летить за Днїпро відгукуэть ся по чорних шпилях гір.

Стогне дорога під кінськими копитами, блиснула блискавка зза лїса, зачервоніла козацка сотня.

— „Гей, мужик! Не видал ли ты здѣсь чужих людей?“ питаэ мене сотник.

„А чому ні?— бачив; „бю чолом перед паном“Бігло їх тутки може зо трийцятеро отуди на Шаблївку“.

— „Когда“?

— „Уранці“

„— Сотня в галоп!..“ тільки курява здіймилась по дорозі.

Кинув косу на покоси. Срібним дзвоником лунаэ сьміх Наталочки по зелених луках.

— „Лови вітер в полі, а ми ще погуляэмо!“

— „Ех! віяли вітри низові, шуміли луги-діброви, сьвітили ясні зорі, були високі жита панські, палкі обійми дівочі!

Де-ж ви, ті часи вільні?

Де ви, мої други орли-соколи?

Десь у шелюги кинута, доцами, снігами сполоще-

на вилиняла червона корогва.

Не побачив мене Захарко на стрічку, так не втік сам від тої ласки царскої.

Як шуліка голубі, розбив кат „червону дружину“

Де ви і що з вами? Чи тримаєтесь ще, чи не опали духом в муках каторги сибірскої?

А ти, мій краю далекий, раю тихий, вишневими садками заквітчаний, Дніпром умитий, вітрами низовими обвіяний, сполощений кровію люду робочого, лежиш у кайдани повитий, а на гірлянку тобі наступили цар із панами. І Наталочки груди високі вже проточили гробаки в домовині...

І сам по чужих-чужинах блукаючи в біді та недолі, лину думками до тебе, мій замордований люде!

Прийде час і вже близько, близько вже він, спадуть пута, встане гнів народний, за вас мученики і за свої болі віддячемо ми тоді панам і цареви!... Амінь.“

Замовк, схилив голову і так сидить нерухомо.

Ватра погасала. Зеленими пасмами зходила блискуча Північна зоря. Проміністі хвилі її широкою веселкою лахкотіли над озером, поруxались і довгими снопами стріляли до зениту.

В зелених хвилях її блищали зірки.

З лісу вийшло двоє Індіянів з човном— кеню на плечах, спустили його на воду і поплили вздовж берега на північ.

Ми загорнули голови в одіж і силувались заснути, але комарі дошкуляли кріз сорочку. Ми були змучені, голодні...